

МОЛОДЬ З ІНВАЛІДНІСТЮ В СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА (МАТЕРІАЛИ ПРОЕКТУ «SMM НАВИЧКИ ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ ІНКЛЮЗІЇ ТА ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ»)

Гуляєва Людмила, Головка Ярослав

Академія праці, соціальних відносин і туризму

Анотація

Дослідження було проведено в рамках проекту програми Євросоюзу ERASMUS + командою дослідників Академії праці соціальних відносин і туризму.

Мета дослідження – проаналізувати особливості залучення молоді з інвалідністю до соціальних медіа в Україні та виявити можливості та загрози, що несуть соціальні медіа для молодих людей з інвалідністю.

Abstract

The research was carried out within the framework of the ERASMUS + EU program by a team of researchers from the Academy of Social Relations and Tourism.

The purpose of the study is to analyze the specificities of involving young people with disabilities in social media in Ukraine and to identify opportunities and threats that social media brings for young people with disabilities.

Вступ

Дослідження «Young people with disabilities in social media in Ukraine» було проведено у жовтні 2019-березні 2020 року в рамках проекту KA205-AEF89D3BP “Social media marketing skills for fostering the inclusion and employability of young people with disabilities» програми Erasmus+ командою дослідників Академії праці соціальних відносин і туризму (Україна)

Огляд української наукової літератури (зокрема [1-6]) засвідчив зростання інтересу до проблем сучасних медіа, інклюзивності освіти, функціонування сучасних соціальних мереж та SMM- менеджменту. Проте в українській науці інклюзія, соціальні медіа, медіаграмотність аналізуються окремо і незалежно. Проте реалії цифровізації життя молоді, її активне включення з дитячих років у соціальне медіасередовище, невирішеність та гострота соціально-економічних проблем молоді з інвалідністю в Україні актуалізують потребу у комплексних дослідженнях, що розкриватимуть можливості та загрози соціальних медіа для молодих людей з інвалідністю, аналізуватимуть та розроблятимуть освітні, законодавчі та громадські ініціативи для формування у молоді з інвалідністю навичок ефективного та безпечного використання соціальних медіа для навчання, кар'єрного розвитку, самореалізації та підприємництва.

Мета дослідження – проаналізувати особливості залучення молоді з інвалідністю до соціальних медіа в Україні та виявити можливості та загрози, що несуть соціальні медіа для молодих людей з інвалідністю. Методологія дослідження являла собою комплекс методів: 1) кабінетне дослідження української політики та практики реалізації проектів у сфері молоді, соціальних медіа та інклюзії; 2) фокус-групове дослідження із розподілом аудиторії на три цільові групи - молодь з інвалідністю, полісімейкери та експерти/викладачі маркетингу (25 осіб); 3) анкетування учасників фокус-груп на тему «Сприйняття соціальної еволюції цифрових технологій».

Збір даних для дослідження також передбачав пошук та аналіз відкритих джерел інформації у мережі Інтернет. Пошук здійснювався за ключовими словами з використанням цільових сайтів ResearchGate, Google Scholar, Academia.edu та встановлюваного пошуку Google. Проводилося детальне вивчення інформації офіційних сайтів органів влади.

У процесі аналізу автори спиралися на визначення поняття «молодь» згідно з

українським законодавством (Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» до молоді відносить осіб віком 14-35 років).

Основні результати

В результаті проведеного дослідження були сформовані наступні висновки:

1. В Україні спостерігається аналогічна світу тенденція до зростання включення молоді до соціальних медіа. Якщо у 2015 р. 70% українців користувалися інтернет час від часу, то в 2019 році 70% українців використовують Інтернет щоденно. Особливо популярними стають соціальні мережі.

2. Проведений аналіз реалізованих в Україні ініціатив/проектів для молоді та осіб з інвалідністю України (зокрема [7, 8]) засвідчив, що на національному рівні зроблено кроки до підвищення інклюзивності українського суспільства та реформування системи молодіжної роботи. Україна на законодавчому рівні активно робить кроки до формування інклюзивного суспільства в Україні: відбувається формування системи інклюзивної освіти, передбачено гарантії та особливі умови працевлаштування осіб з інвалідністю, проводяться інформаційна кампанія із залученням всіх видів медіа та освітні заходи з підвищення медіа. Проте відсутня виважена комплексна політика та діючі соціальні проекти /державні програми, які б комплексно розглядали тематику використання соціальних медіа молоддю з інвалідністю (для самореалізації, спілкування, самозайнятості, з позицій працевлаштування тощо) та сприяли розвитку інклюзивності соціальних медіа. Поняття «медіа» та «соціальні медіа» відсутні в українському законодавстві, хоча наявні законодавчі ініціативи у даному напрямі.

3. Зростає інтерес української наукової спільноти до проблем сучасних медіа, інклюзивності освіти, функціонування сучасних соціальних мереж та SMM-менеджменту як інструменту розвитку бізнесу. Поширені дослідження, орієнтовані на аналізі кількісних показників користування соціальними медіа (кількість екаунтів у соціальних мережах, відвідуваність та рейтинги соціальних медіа, інструменти SMM бізнесу), піднімаються питання політичних аспектів впливу соціальних медіа на виборців, інформаційних воєн, цифрової залежності, тенденцій розвитку сучасних медіа. Водночас відсутні дослідження, які б аналізували інклюзивність соціальних медіа, можливості та загрози соціальних медіа для молоді людини з інвалідністю.

4. На фоні активного розвитку соціальних медіа та викликів Четвертої індустріальної революції наявність у молоді людини цифрових навичок, у тому числі роботи з соціальними медіа, визначатимуть потенціал інклюзивності громадянина, здатність і можливості його участі в економіці та суспільстві, конкурентоспроможність на ринку праці. Соціальні медіа можуть стати одним з дієвих інструментів для вирішення сучасних проблем молоді з інвалідністю на шляху до їх розвитку, самореалізації, включеності у суспільне, культурне, економічне та соціальне життя. Молодь з інвалідністю, оволодівши навичками професійної роботи у соціальних медіа, матиме нові можливості для просування себе як фахівця на ринку праці, побудови кар'єри в медіа-сфері та отримання доходів як SMM експерта.

5. Соціальні медіа надають широкі можливості (у більшості випадків безкоштовно) для молодих людей, і особливо цінними ці можливості стають для молодих людей з інвалідністю, оскільки можуть сприяти їх включенню у активне життя: соціалізація молодих людей з інвалідністю; доступ до новин та спеціалізованої інформації; комунікації; вирішення побутових та особистих проблем життєдіяльності; самовираження; розваги; освіта, пошук роботи, працевлаштування; розвиток власного бізнесу, соціального підприємництва, формування особистого бренду.

6. Водночас соціальні медіа несуть у собі загрози [9]: проблеми забезпечення конфіденційності інформації та втрати приватності; маніпулятивні практики, неправдива інформація, шахрайські практики; втрата навичок традиційного спілкування з людиною, труднощі у реальних комунікаціях; ризики виникнення цифрової залежності, яку важко діагностувати, яка розвивається непомітно для молоді людини та важко лікується.

Ризик виникнення негативного впливу соціальних медіа залежить від самої особистості, від рівня її розвитку, соціальних зв'язків, медіаграмотності.

7. Попри те, що соціальні медіа мають величезний потенціал посилення інклюзивності суспільства, їх справжній позитивний вплив недостатньо реалізується на практиці через проблеми доступності самих соціальних медіа для людей з інвалідністю. Ізоляція та проблеми здоров'я, незнання англійської мови, недостатні цифрові навички та низька медіаграмотність, відсутність сучасних технічних засобів для користування соціальними медіа часто стають для молоді з інвалідністю бар'єрами для повноцінної реалізації позитивного потенціалу соціальних медіа.

Список використаних джерел

1. Прогнімак О.Д. Соціальні мережі як ресурс розвитку інноваційних процесів в інформаційному суспільстві // Соціоекономіка: Зб. наук. пр. — Донецьк: ІЕП НАНУ, 2009. — С. 163-175.

2. Дюжева К. В. Вплив сучасних Інтернет-ресурсів на молодь і зв'язки з громадськістю: соціокультурний та комунікативний аспект // Соціум. Документ. Комунікація. 2016. Вип. 1. С. 257-265. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cdk_2016_1_24

3. Фролова Н. В. Особливості використання соціальних мереж у діяльності органів публічної влади // Публічне адміністрування: теорія та практика. 2019. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2019_1_12

4. Черниш Р. Ф. Соціальні мережі як один із інструментів накопичення та протиправного використання персональних даних громадян // Проблеми законності. - 2017. - Вип. 136. - С. 205-214. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_23

5. Курбан О. В. Інтернет-технології та онлайніві соціальні мережі у сучасній гібридній війні // Наукові записки [Української академії друкарства]. 2017. № 1. С. 264–273. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2017_1_34

6. Байдарова, О., Лаврентьєва Д. Соціальні медіа у соціальній роботі з молоддю зі слуховими порушеннями // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Соціальна робота. 2017. № 1(1). С. 39–44.

7. 15 кращих українських проєктів з медіаграмотності 2018. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2455061-15-krasih-ukrainskih-proektiv-z-mediagramotnosti.html>

8. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. Національна академія педагогічних наук України – Київ, 2016. 16 с. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kontseptsiya-vprovadzheniya-mediaosvity/>

9. Варивода К. С. Позитивні й негативні аспекти взаємодії сучасної молоді в соціальних мережах // Науковий огляд. 2015. № 7 (17). URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/549>